

ADVOKATBYRÅN
BRATT & FEINSILBER
AKTIEBOLAG

ADVOKAT PERCY BRATT • ADVOKAT SUSANNE FEINSILBER • ADVOKAT KARL HARLING
JUR KAND ELIN ALFHEIM • JUR KAND FREDRIK MAGNUSSON

Till
Stockholms tingsrätt

Mål nr. T 7885-12 Börje Ramsbro ./. Stiftelsen Industrifonden

Som ombud för Börje Ramsbro (nedan Ramsbro) får jag anföra följande.

Inlagans disposition

1. Inledningsvis anges och utvecklas grunderna för talan. I ett följande avsnitt behandlas det i svaromålet framställda avvisningsyrkandet. Därefter behandlas Industrifondens förstahandsgrund för bestridande avseende det den 8 mars 2000 ingångna förlikningsavtalet mellan Ramsbro och System 3R International AB (nedan International).

Grunder

Sammanfattning av grunderna

2. Ramsbro var i januari 1994 innehavare av 90% av aktierna i System 3R Holding AB (nedan Holding). Holdings styrelse har – såsom framgår av styrelseprotokollet - den 28 januari 1994 fattat beslut att försälja samtliga de av bolaget ägda aktierna i dotterbolaget System 3R International (91%) enligt följande: Företagskapital AB (25 000 aktier) Håkan Nordquist med familj (35 000 aktier) och Småföretagarfonden (30.000 aktier), för en köpeskillning om 1 krona per delpost aktie och köpare. Småföretagarfonden existerade vid tiden för försäljningen av Holdings aktier i System 3R International (nedan International) inte som en fristående juridisk person. Det var istället en av Industrifonden ägd portfölj, som förvaltades av Företagskapital AB.

Industrifonden förvärvade aktieposten om 30 000 aktier i International, som finns intagen som tillgång i Industrifondens årsredovisning 1993/94.

3. I den styrelse som fattade beslut om försäljningen satt Håkan Nordquist och Hans Dirtoft dåvarande VD för Företagskapital AB. International koncernens har vid en i efterhand gjord värdering av marknadsvärdet vid denna tidpunkt, värderats till drygt 175 miljoner kronor (**bilaga 1**). Sparbanken Sverige AB har under den aktuella tidsperioden värderat System 3R-koncernen till 115 miljoner kronor exklusive de immateriella rättigheterna (underbilaga 1 till bilaga 1) Avyttringen av aktierna innebar mot denna bakgrund de facto en mycket stor vederlagsfri värdeöverföring från Holding till förvärvarna.
4. Holdings försäljning av aktierna i International var *ogiltig* då styrelsebeslutet om försäljningen strider mot aktiebolagslagens jävsregler, mot styrelseledamöternas lojalitetsplikt och mot förbudet om olovlig utdelning. Det har därmed uppkommit en rätt för Holding till vindikation av aktierna i International. Industrifonden har avyttrat de rättstridigt förvärvade akterna i International. Om aktierna inte kan återgå föreligger en rätt till ersättning motsvarande värdet av egendomen vid tidpunkten för förvärvet. Holding har inte riktat något sådant krav mot Industrifonden och fordran har inte beaktats vid Holdings likvidation.
5. Ramsbro har som ägare till 90% av aktierna i Holding vid överlåtelsen, en motsvarande rätt till ersättning. Han har lidit en skada som avser värdet av aktieposten i International om 30 000 aktier, vid tidpunkten för förvärvet. Denna skada är ersättningsgill,

(a) då Ramsbro som ägare haft så *konkreta och närliggande* intressen knutna till skadan att han har en självständig rätt till ersättning för den skada som Industrifonden orsakat Holding och därmed honom.

(b) då Industrifonden genom förvärvet av Holdings aktier i International gjort en obehörig vinst och Ramsbro som ägare av Holding, en motsvarande förlust. Denna förmögenhets överföring ska därmed återgå med tillämpning av rättsprincipen om *obehörig vinst*.

c) Härtill ska *äganderättsskyddet* i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen om mänskliga rättigheter (EKMR) beaktas. Ramsbro är att betraktats om *offer* i konventionsrättslig mening för den äganderättskränkning och därav framkallad skada, som den i målet aktuella utförsäljningen av Holdings aktier i International innefattar. Kränkningen och skadan har i motsvarande mån träffat honom som ägare av bolaget. Det föreligger en på EKMR grundad positiv förpliktelse att på nationell nivå ge ett adekvat rättsligt skydd för Ramsbros konventionsrättighet också i relationen mellan enskilda rättssubjekt. Ovan åberopade rättsnormer (punkt 5 a och b) ska mot denna bakgrund ges en konventionskonform tolkning så att rättighetsskyddet blir praktiskt och effektivt.

6. Ramsbro kan därtill komma att åberopa principalansvar för Industrifonden för medhjälp till trolöshet mot huvudman, beroende på vad som framkommer avseende köpavtal och närmare omständigheter vid Industrifondens förvärv från Holding av aktierna i Internationell (se vidare angående hemställan om föreläggande punkt 24- 26 nedan).

Utveckling av grunderna

Konkreta och närliggande intressen

7. Bestämmelsen i 2 kap. 4 § skadeståndlagen om ersättningsskyldighet för ren förmögenhetsskada vållad genom brott utesluter enligt skadeståndslagens förarbeten inte skada även i andra fall(prop. 1972:5 s 568). Utvecklingen i praxis har gått mot ett vidgat ansvar för ren förmögenhetsskada med tillämpning av allmänna skadeståndsrättsliga principer (NJA 1996 s 700).
8. Skada som drabbar ägare till bolag till följd av en skada som primärt träffat bolaget, har betraktats som en *tredjemansskada*. Tredjemansskador har som huvudregel inte ansetts skadeståndsgrundande. Från denna princip görs dock betydande undantag. Redan i förarbetena till skadeståndslagen ansåg sig lagstiftaren kunna iakttaga en utvidgning i rättspraxis av tredjemansskada och såg det som en uppgift för domstolarna att ta ställning till dessa frågor med ledning av allmänna rättsgrundsatser (prop1972: 5 s.160f). Tredjemansskada i form av ren förmögenhetsskada kan ersättas om den skadelidande haft konkreta och närliggande intressen knutna till skadan (NJA1996 s. 210).
9. I ett tämligen nyligen avkunnat beslut från 2011 har Justitiekanslern tillerkänt en ägare rätt till ersättning för ekonomisk skada som vållats bolaget. Han hade enligt JK som ensam komplementär med ensam firmarätt och med ansvar för bolagets skulder, haft ett så närliggande intresse knutet till bolagets ekonomiska ställning att ersättning för bolagets skada ska utgå (JK:s beslut 2011-02- 24 Dnr 8016-09-40).
10. Ramsbro var vid Industrifondens förvärv av aktierna i International ägare till 90 procent av Holding. När bolaget tömdes på hela sitt ägande i system 3R koncernen utan vederlag, var Ramsbro således de facto den enda skadelidande.

Någon hållbar rationell grund för att göra en distinktion mellan Ramsbros och Holdings intresse i skadehänseende i en sådan situation, föreligger inte. Det ska i detta sammanhang anmärkas att äldre praxis har avsett flera aktieägare och deras möjlighet att göra gällande bolagets skada.

11. Därtill bör beaktas att Industrifonden vid överlåtelsen av de aktuella aktierna inträtt i ett kontraktuellt förhållande med Holding och därmed i vart fall i en form av *kvasikontraktuellt förhållande* med den bakomliggande ägaren Ramsbro. Relationen är därmed inte renodlat utomkontraktuell, vilket ytterligare accentuerar att det föreligger sådana konkreta och närliggande intressen knutna till Holdings skada, att Ramsbro har en självständig rätt till ersättning.

Obehörig vinst

12. Essensen i normen om *obehörig vinst* är – som utvecklas i professor Mårten Schultz i målet ingivna rättsutlåtande – att det skett en otillbörlig förmögenhetsförskjutning från ett rättssubjekt till ett annat och att denna bör återgå. Det obehöriga *berikandet* ska undanröjas (utlåtandet punkt 3.1). Syftet som bär upp normen om obehörig vinst är – som ovan berörts – att korrigera resultatet av en otillbörlig förmögenhetsförskjutning. Förverkligandet av detta syfte kräver att ett verklighetsförankrat synsätt måste anläggas vid tillämpning av normen.

13. Vid en tillämpning på omständigheterna i förevarande mål framgår följande. Försäljningen av Holdings 90% innehav av aktier i International till de tre köparna för en sammanlagd köpeskilling av 3 kronor innebar en mycket omfattande vederlagsfri värdeöverföring från Ramsbro som ägare av Holding till de tre förvärvarna. Ståndpunkten att förmögenhetsförskjutningen - och

därmed skadan - endast skulle ha berört bolaget Holding och inte den bakomliggande ägaren, är uttryck för ett verklighetsfrämmande och formalistiskt synsätt som underminerar förverkligandet av rättsnormens övergripande syfte. Holding har likviderats utan att anspråket avseende den rättsstridiga överlåtelsen av aktier har reglerats. En korrigerande av den otillbörliga förmögenhetsöverföringen kräver därmed att den bakomliggande ägarens skada erkänns som ersättningsgill.

Äganderättsskyddet enligt EKMR

Konventionsrättsliga utgångspunkter

14. Avgörande för huruvida en aktieägare har talerätt eller inte när ett bolag drabbats av en kränkning av Europakonventionen, är om aktieägaren är att betrakta som *offer* för kränkningen. Sådant kan vara fallet bl.a. när ingrepp skett i bolagets egendom. Bolaget är då normalt att betrakta som det direkta offret. För det fall aktieägaren har en speciell personlig koppling till bolaget, kränkningen av bolaget har åsamkat aktieägaren skada, eller aktieägaren har ett legitimt personligt intresse av att kränkningen upphör, kan aktieägaren dock betraktas som indirekt offer.
15. Utgångspunkten är att det är det direkta offret, alltså bolaget, som har partsbehörighet. Under vissa förutsättningar har dock aktieägaren talerätt.
16. Europakommissionen har utarbetat följande kriterier för när sådan talerätt föreligger.
 1. Aktieägaren måste inneha aktiemajoriteten i bolaget och /eller ett betydande inflytande i bolaget.
 2. Aktieägaren måste ha blivit personligt berörd av händelsen, dvs. ingreppet.
 3. Aktierna måste ha sjunkit i värde.

17. I rättsfallet *Agrotexim mfl. mot Grekland*¹ uttalades att en förutsättning för aktieägars talerätt är att det föreligger sk. ”*exceptional circumstances*”². I det aktuella målet ansågs sådana exceptionella förutsättningar inte föreligga eftersom bolaget kunde företräda sig självt.

18. Europadomstolen har utvecklat rättsläget i bl. a *G.J. mot Luxemburg*³, där en person som innehaft 90 procent av ett likviderat bolag ansågs ha talerätt i ett mål som gällde huruvida ett konkursförfarande stridit mot rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i Europakonventionen. Avgörande för Europadomstolens bedömning i det målet var att aktieägaren var personligen berörd av det som målet gällde och att bolaget inte själv kunde föra sin talan.⁴

Tillämpning i förevarande fall

19. Med utgångspunkt från marknadsvärdet av International vid överlåtelsen av aktierna, har Holding genom att de facto tömmas på hela sitt innehav i System 3R koncernen för en symbolisk summa på 3 kronor, åsamkats en mycket stor skada. Av i målet lämnad redogörelse framgår efter det att Holding - efter att ha tömts på sitt innehav av aktier i Internationell - förvärvats och sedan likviderats utan att något krav med anledning av överlåtelsen av aktierna gjorts gällande. Någon möjlighet för Holding att själv föra talan föreligger således inte

¹ Dom 24 oktober 1995, serie A nr. 330-A

² *Agrotexim mfl. Mot Grekland*, p. 17

³ Dom den 26 oktober 2000, Appl. Nr. 21156/93

⁴ *G.J. mot Luxemburg*, p. 24

20. Även i ett vidare perspektiv framstår omständigheterna i detta händelseförlopp som exceptionella. Det finns anledning att i detta sammanhang hänvisa till vad professor Per Samuelsson anfört i sina sammanfattande slutsatser i rättsutlåtandet av den 28 augusti där han bl. anför: ” *Det finns ett stort antal omständigheter som tillsammans ger grund för påståendet att Ramsbro blivit utsatt för åtgärder som på ett rättsstridigt sätt fråntagit honom egendom. Min sammantagna bedömning är att såväl planläggning som genomförande tyder på en stor förslagenhet och likgiltighet för grundläggande principer enligt aktiebolagsrätt och avtalsrätt. Beaktas även Industrifondens – vilket även får sägas gälla Företagskapital genom statens hälftenägande - av Riksdagen definierade roll i samhällets näringspolitik , framstår händelseförloppet som synnerligen anmärkningsvärt (utlåtandet s. 13 f).*
21. Det kan vidare konstateras att Ramsbro innehade en absolut aktiemajoritet i Holding att Ramsbro blev omedelbart berörd av den aktuella transaktionen samt att värdet på aktierna i det av honom ägda Holding i princip eliminerades när holdingbolagets hela innehav av aktierna i det operativa bolaget International, såldes ut för 3 kronor.
22. Ramsbro är således i ljuset av det ovan anförda, offer i konventionsrättslig mening med avseende det angrepp på Holdings egendom som den vederlagsfria överlåtelsen av aktierna i International innebar. Han har därmed ett på EKMR grundat krav på ett adekvat rättighetsskydd även i den horisontella dimensionen; i relationen mellan enskilda rättssubjekt. Ett krav som tar sig uttryck i en positiv förpliktelse för den nationella domstolen att tolka och tillämpa nationella rättsregler så att rättighetsskyddet blir praktiskt och effektivt.

23. Att avskära Ramsbro från en prövning av den skada som han tillfogats genom angreppet på det av honom ägda bolaget med hänvisning till ett resonemang om tredjemansskada, är definitivt oförenligt med kravet på ett effektivt rättighetsskydd. Sammanfattnings innebär en med konventionskraven harmonierande tolkning av ovan behandlade rättsregler, att Ramsbros faktiska position som skadelidande i det aktuella händelseförloppet beaktas.

Hemställan om föreläggande att inkomma med kompletterande redogörelse

24. Beslutet om avyttringen av aktierna i International som redovisas i styrelseprotokollet i Holdingsstyrelse av den 28 januari, utgör självfallet i sig inte någon överlåtelse av aktierna. I styrelseprotokollet angavs att det uppdrogs åt VD att verksälla försäljningen. Ramsbro har inte vetskap om under vilka omständigheter den aktuella aktieposten om 30.000 aktier i International såldes till Industrifonden. Dock kan konstateras att aktierna därefter finns upptagna på tillgångssidan i Industrifondens årsredovisning efter försäljningen (**bilaga 2**).

25. Ramsbro kan – som ovan anförts – komma att komplettera nu angivna grunder med återopande av skadeståndsgrundande principalansvar för medhjälp till trolöshet mot huvudman, beroende på vad som framkommer om de närmare omständigheterna vid Industrifondens förvärv av Holdings aktier i International. Av betydelse härvid är på vilken nivå och på basis av vilka överväganden beslutet om förvärvet fattades, hur köpet genomfördes, upprättandet av och undertecknade av köpavtalet.

26. Ramsbro hemställer mot denna bakgrund om att rätten förelägger Industrifonden att inkomma med en redogörelse för de närmare omständigheterna i ovan angivna avseenden. Industrifonden bör härvid förete

köpvtalet, som kan antas äga betydelse som bevis då det framgår vem som företrätt Industrifonden vid förvärvet av den aktuella aktieposten.

Angående avvisningsyrkande

27. Industrifonden har i svaromålet anfört att stämningsansökan är så ofullständigt att den inte på ett effektivt sätt fyller sin uppgift att utgöra grundvalen för den fortsatta rättegången, och därför ska avvisas.
28. Av 42 kap. 2 § rättegångsbalken framgår att en ansökan om stämning ska innehålla bl.a. ett bestämt yrkande och en utförlig redogörelse för de omständigheter som åberopas till grund för yrkandet.
29. Syftet bakom regeln att en stämningsansökan ska innehålla en utförlig redogörelse av de omständigheter som åberopas till grund för yrkandet är dels att svaranden ska veta vad han ska värja sig mot, dels att handläggningen av målet ska bli effektiv.
30. Vad som tidigare och ovan anförts utgör en väl utvecklad redogörelse för de omständigheter som åberopas till grund för yrkandet. Det måste därför stå helt klart för svaranden vad denne har att bemöta och finnas fullgoda förutsättningar för en effektiv handläggning av målet. Stämningsansökan uppfyller därmed kraven i 42 kap. 2 § rättegångsbalken och det saknas förutsättningar att avvisa talan.

Angående förlikningsavtalet

31. Industrifonden har som förstahandsgrund för bestridande anfört att käromålet ska ogillas på grund av ett av Ramsbro med Internationell ingånget förlikningsavtal ska ha förklarat att han avstår från anspråket. Talan mot

Industrifonden träffas – av skäl som väl utvecklas av professor Per Samuelsson i kompletterande rättsutlåtande av den 19 december 2012 - inte av förlikningsavtalet(**bilaga 3**). Ramsbro åberopar och hänvisar i denna del till vad som anförs i rättsutlåtandet.

Övriga synpunkter

32. I svaromålet görs i det inledande avsnittet avseende omständigheterna en rad felaktiga sakpåståenden som Ramsbro kommer att bemöta i samband med avgivandet av bevisuppgift.

Bevisning

33. Ramsbro hemställer om anstånd med att inkomma med bevisuppgift till dess Industrifonden inkommit med yttrande över denna inlaga och det bättre kan överblickas vilken bevisning som är erforderlig.

Stockholm den 20 december 2012

Percy Bratt

Bilageförteckning

1. Värdering av System 3R-koncernen
2. Industrifondens årsredovisning för 1993/94
3. Rättsutlåtande av professor Per Samuelsson